

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker

Uitnodiging

Waarom dit bevolkingsonderzoek?

Elk jaar krijgen ongeveer 800 vrouwen baarmoederhalskanker. Jaarlijks overlijden 200 vrouwen aan deze ziekte. Baarmoederhalskanker komt het meest voor bij vrouwen tussen de 30 en 60 jaar. Daarom nodigen we deze vrouwen uit voor dit bevolkingsonderzoek.

Met dit bevolkingsonderzoek kijken we of vrouwen risico hebben op baarmoederhalskanker. Door er vroeg bij te zijn kan baarmoederhalskanker voorkomen worden. Vrouwen die meedoen aan het bevolkingsonderzoek, hebben minder kans op baarmoederhalskanker.

Waarom deze folder?

In deze folder vindt u informatie over het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker. De folder is bedoeld om u informatie te geven over het onderzoek, zodat u kunt kiezen of u wel of niet meedoet.

Ieder jaar ontvangen ongeveer 750.000 vrouwen een uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek. Ongeveer 60% van de vrouwen laat zich onderzoeken.

In 2017 is het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker vernieuwd. Het uitstrijkje bij de huisartsenpraktijk is hetzelfde gebleven. Maar het onderzoek van het uitstrijkje in het laboratorium is anders. We testen het uitstrijkje op het humaan papillomavirus (HPV). Alleen als we HPV vinden, kijken we ook of er afwijkende cellen zijn. De nieuwe manier van testen is beter. Hierdoor kunnen we bij nog meer vrouwen ontdekken of er risico is op baarmoederhalskanker.

*“Baarmoederhalskanker
kan voorkomen worden
door er vroeg bij te zijn.”*

Hoe ontstaat baarmoederhalskanker?

Baarmoederhalskanker komt door een langdurige besmetting met een virus: het humaan papillomavirus (HPV).

HPV komt veel voor. Bijna iedereen heeft een keer HPV. Bijna altijd ruimt het lichaam het virus zelf op. Soms lukt dit niet. Bijvoorbeeld bij een verminderde weerstand. Dit kan onder andere komen door gebruik van bepaalde medicijnen en roken.

Als het lichaam het virus niet opruimt, kunnen de cellen in de baarmoederhals veranderen. Afwijkende cellen kunnen veranderen in een voorstadium van baarmoederhalskanker.

- *Ongeveer 8 op de 10 mannen en vrouwen hebben een keer HPV in hun leven.*
- *Het virus wordt vooral doorgegeven bij seksueel contact.*
- *Als u HPV heeft, is de kans op baarmoederhalskanker nog steeds klein.*

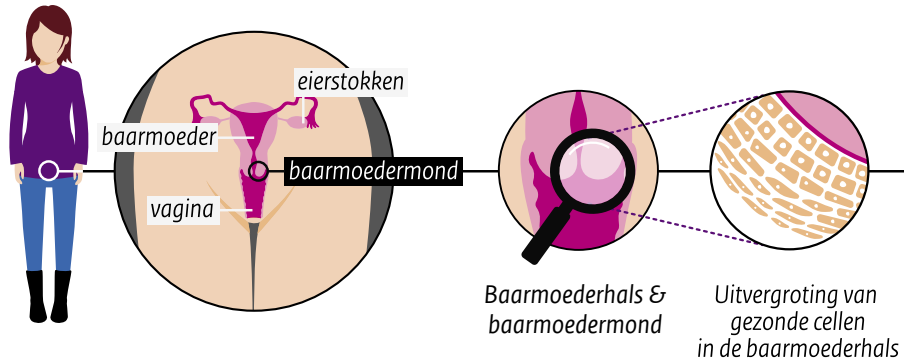
Dit is nog geen kanker en is goed te behandelen. Door te behandelen, wordt voorkomen dat kanker ontstaat.

Een voorstadium verandert soms in baarmoederhalskanker. Dit gaat heel langzaam. Het duurt meestal minstens 15 jaar.

Meer informatie over HPV en baarmoederhalskanker vindt u op pagina 6 en 7.

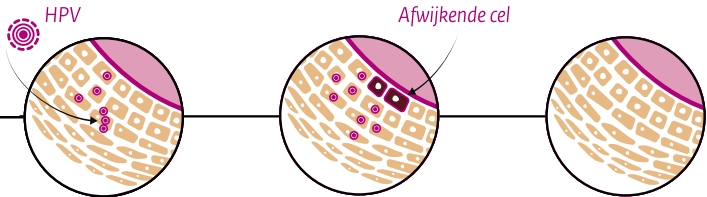
HPV-Infectie

Het lichaam kan licht of matig afwijkende cellen ook nog zelf opruimen

HPV komt veel voor. Bij 8 op de 10 vrouwen ruimt het lichaam de HPV-infectie zelf weer op.

Meestal ruimt het lichaam het virus zelf op

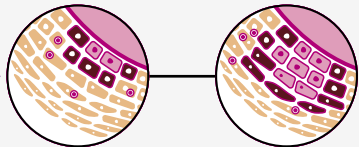

HPV gaat in de cellen zitten

HPV kan de cellen in de baarmoederhals veranderen

Meestal ruimt het lichaam binnen **2 jaar** het virus weer op

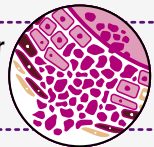
Soms ruimt het lichaam het virus of de cellen niet op

Licht tot matig afwijkende cellen

Matig tot ernstig afwijkende cellen

Na ongeveer **10 tot 15 jaar** kan er baarmoederhalskanker ontstaan

Baarmoederhalskanker

Hoe gaat het onderzoek?

Uitstrijkje

U maakt zelf een afspraak voor een uitstrijkje bij de huisartsenpraktijk.

Meestal doet een doktersassistent het onderzoek. Zij stelt u eerst een paar vragen. Daarna kleedt u zich van onderen uit. De doktersassistent onderzoekt u met een speciaal instrument: de eendenbek. Deze doet zij voorzichtig in uw vagina. Met een borsteltje haalt ze wat cellen van de baarmoederhals. Deze doet ze in een potje dat zij opstuurt naar het laboratorium. De afspraak duurt ongeveer 10 minuten.

In het laboratorium wordt het uitstrijkje onderzocht op HPV. Als dit virus aanwezig is, beoordelen ze ook meteen of er afwijkende cellen in het uitstrijkje zitten. Alleen door dit celonderzoek weten we of verder onderzoek bij de gynaecoloog nodig is.

Wilt u zien hoe het onderzoek gaat? Kijk dan op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl naar het animatiefilmpje.

Vindt u het onderzoek erg vervelend? Vertel dit als u het uitstrijkje laat maken. Dan houdt uw huisarts of doktersassistent hier rekening mee.

Zelfafnameset

Vindt u het erg vervelend om een uitstrijkje bij uw huisarts te laten maken? En is dit voor u een reden om niet mee te doen met het bevolkingsonderzoek? Dan is er een zelfafnameset. Kijk voor meer informatie en de voordelen en nadelen op de website www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl

In de meeste praktijken maakt een vrouwelijke dokters-assistent of huisarts het uitstrijkje. Kan dit niet bij uw huisartsenpraktijk en wilt u dit wel graag? Neem dan zelf contact op met een andere huisartsenpraktijk. Heeft u hier vragen over? Bel dan met de informatielijn. Het telefoonnummer vindt u op de uitnodigingsbrief.

1 DE BRIEF

U ontvangt thuis een brief en maakt zelf een afspraak voor een uitstrijkje bij de huisarts.

- ☑ *Neem de brief mee naar de afspraak.
De stickers zijn nodig voor het onderzoek.*
- 🕒 *De afspraak duurt ongeveer 10 minuten.*

2 DOKTERSASSISTENT

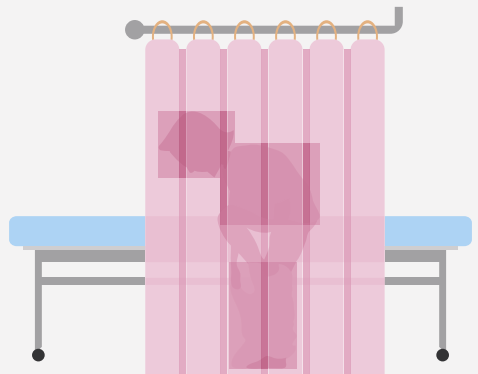
Meestal doet de doktersassistent het onderzoek. Zij stelt u eerst een paar vragen.

Vertel het als u tegen het onderzoek op ziet.

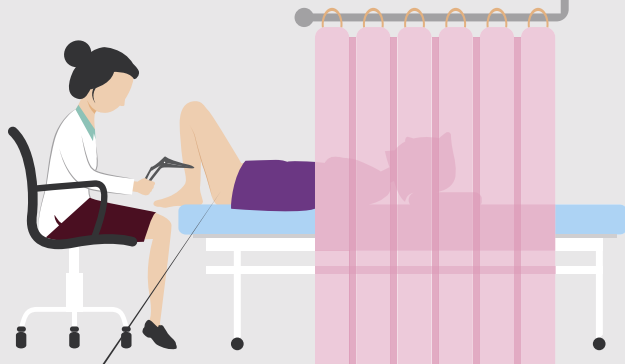
3 UITKLEDEN

U kleedt zich van onderen uit.

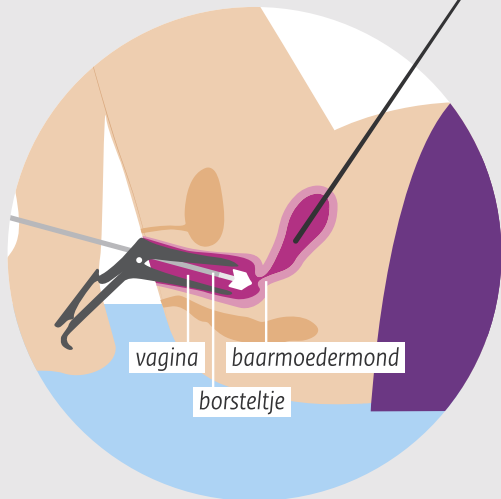

4 HET UITSTRIJKJE

De doktersassistent onderzoekt u met een speciaal instrument: de eendenbek.

De doktersassistent neemt met een borsteltje wat baarmoederslijmvlies van de baarmoederhals af.

5 KLAAR

U kunt zich weer aankleden, het onderzoek is klaar.

✉ U ontvangt binnen 4 weken de uitslagbrief.

Wanneer ontvangt u een uitnodiging?

Als u tussen de 30 en 60 jaar bent, ontvangt u elke 5 jaar automatisch een uitnodiging voor het gratis bevolkingsonderzoek.

Bent u 40 of 50 jaar en komt uit het onderzoek dat u geen HPV heeft? Dan ontvangt u 10 jaar later weer een nieuwe uitnodiging. Als u geen HPV heeft is de kans dat u binnen 10 jaar baarmoederhalskanker krijgt heel klein. Zo klein dat deelname over 10 jaar voldoende bescherming geeft.

Hoe meedoen?

- U maakt zelf een afspraak voor een uitstrijkje bij de huisartsenpraktijk.
- Laat het uitstrijkje maken op een dag dat u niet ongesteld bent.
- Een volle blaas of darm kan een vervelend gevoel geven bij het maken van het uitstrijkje. Daarom is het verstandig van tevoren naar de wc te gaan.

Niet of later meedoen

U kunt niet meedoen als u zwanger of net bevallen bent. Zes maanden na de bevalling kunt u weer meedoen. Er zijn ook andere medische redenen om (nog) niet mee te doen. Bijvoorbeeld wanneer uw baarmoederhals is verwijderd. Bij twijfel, overleg dan met uw huisarts. Later meedoen of afmelden? Geef dit dan door aan de screeningsorganisatie in uw regio. Het telefoonnummer vindt u in de uitnodigingsbrief.

Zelf beslissen

Net als bij ieder medisch onderzoek heeft ook het bevolkingsonderzoek voordelen en nadelen. De overheid biedt dit bevolkingsonderzoek aan omdat de voordelen groter zijn dan de nadelen. Dit kan voor u persoonlijk anders zijn.

U beslist zelf of u meedoet. Door het bevolkingsonderzoek worden vooral voorstadium van kanker opgespoord. Een behandeling van een voorstadium voorkomt dat baarmoederhalskanker ontstaat. Dat is een voordeel.

Het bevolkingsonderzoek heeft ook nadelen. Een voorstadium wordt voor de zekerheid bijna altijd behandeld. Terwijl het soms ook vanzelf over kan gaan. Een behandeling was dan niet nodig geweest.

Wat kost het onderzoek?

Het uitstrijkje bij de huisarts is gratis. Een uitstrijkje of vervolgonderzoek bij de gynaecoloog hoort niet bij het bevolkingsonderzoek. De kosten hiervan vallen onder uw zorgverzekering. Het kan zijn dat u de kosten of een deel ervan zelf moet betalen.

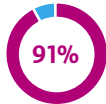
Dit hangt ervan af hoe hoog uw eigen risico is en hoeveel u hiervan heeft gebruikt. Neem voor vragen hierover contact op met uw zorgverzekeraar.

Wat kan de uitslag zijn?

Binnen 4 weken na het onderzoek ontvangt u een brief met de uitslag.
U kunt de volgende uitslagen krijgen:

Geen HPV

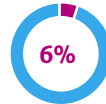
U heeft geen verhoogd risico op baarmoederhalskanker. Verder onderzoek is niet nodig. Bij de volgende uitnodigingsronde kunt u weer meedoen met het bevolkingsonderzoek.

91 op de 100 vrouwen krijgen deze uitslag.

Wel HPV, geen afwijkende cellen

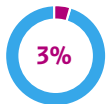
U krijgt na 6 maanden opnieuw een uitnodiging voor een uitstrijkje bij de huisarts. We controleren dan nog een keer of u geen afwijkende cellen heeft.

6 op de 100 vrouwen krijgen deze uitslag.

HPV en afwijkende cellen

Verder onderzoek bij een gynaecoloog is nodig. Die bekijkt of behandeling nodig is.

3 op de 100 vrouwen krijgen deze uitslag.

Bij 1 op de 1.000 vrouwen is het uitstrijkje niet goed te beoordelen.

Meer weten over de uitslag?

Kijk op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

Privacy

We hebben uw naam, adres en geboortedatum van de gemeente gekregen. We houden ons aan de privacywetgeving. De resultaten uit uw onderzoek kunnen het bevolkingsonderzoek verbeteren. De gegevens van alle deelnemers bij elkaar geven samen veel informatie. We wisselen daarom ook gegevens uit met onderzoeks- en zorginstellingen. Het privacyreglement is te vinden via www.bevolkingsonderzoeknederland.nl/privacy.

Wat gebeurt er met de rest van het afgenomen materiaal?

Na het testen blijft er lichaamsmateriaal over. Dit materiaal wordt gedurende enkele maanden bewaard voor het bewaken en verbeteren van de kwaliteit van het bevolkingsonderzoek. Daarna wordt het materiaal vernietigd of gecodeerd voor wetenschappelijk onderzoek naar gynaecologische kanker. Door de codering weet de onderzoeker niet van wie het lichaamsmateriaal afkomstig is.

Bezwaar

Als u meedoet met het bevolkingsonderzoek geeft u automatisch toestemming voor het gebruik van uw gegevens, resultaten en lichaamsmateriaal. Wilt u dit niet? Dan kunt u bezwaar maken via de screeningsorganisatie in uw regio. Doe dit voordat u meedoet aan het bevolkingsonderzoek. De contactgegevens vindt u in de brief bij deze folder. Kijk voor meer informatie over privacy, gebruik van lichaamsmateriaal en bezwaar op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

**‘Ja,
ik doe
mee.’**

Daniëlle (53) ‘Ik aarzel niet om mee te doen. Nooit eigenlijk. Ook voordat ik afwijkende cellen had deed ik mee aan het onderzoek. Je hebt maar één leven. Eén lichaam. Ik vind dat je daar goed voor moet zorgen.’

**‘Ik twijfel
om mee
te doen.’**

Lisa (31) ‘De uitnodiging ligt al een jaar op mijn bureau. Het is een voorrecht, maar iets houdt me tegen. Misschien angst dat er iets mis is? Dat het onderzoek me niet fijn lijkt telt ook mee. Ik moet echt die drempel over.’

**‘Ja,
ik doe
mee.’**

Annerieke (37) ‘Een afspraak schoof ik steeds voor me uit. Ook gaf ik het na mijn zwangerschap geen prioriteit. Ik had er gewoon eerder tijd voor moeten maken. De uitslag was goed. Dat is dan toch fijn om te weten.’

**‘Nee,
ik doe
niet mee.’**

Judith (46 jaar) ‘Ik heb nog nooit mee-gedaan. In het begin omdat ik het uitstrijkje niet fijn vond. Nu doe ik niet mee omdat ik mijn kans heel laag inschat.’

Meer informatie

De informatie uit deze folder kunt u gebruiken om een keuze te maken over deelname. Meer informatie over de voor- en nadelen, HPV, baarmoederhalskanker en het onderzoek vindt u op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

Heeft u vragen, tips of klachten over het bevolkingsonderzoek?

De screeningsorganisaties voeren het bevolkingsonderzoek uit in opdracht van de overheid.

Heeft u vragen, tips of klachten over het onderzoek? Neem dan contact op met de screeningsorganisatie in uw regio.

De contactgegevens vindt u in de uitnodigingsbrief en op www.bevolkingsonderzoeknederland.nl. De screeningsorganisaties beschikken over een klachtenprocedure.

De cijfers in deze folder zijn gebaseerd op het bevolkingsonderzoek in voorgaande jaren en studies.

Aan de inhoud van deze folder is veel aandacht besteed. U kunt er geen rechten aan ontlelen.

*bevolking*sonderzoek

Een bevolkingsonderzoek is een gratis medisch onderzoek om een ziekte vroeg op te sporen. De overheid biedt 3 bevolkingsonderzoeken naar kanker aan. Het gaat om de bevolkingsonderzoeken baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker. Deze ziekten zijn vroeg op te sporen, nog voordat klachten ontstaan.

Informatie in andere talen

U kunt deze informatie lezen in het Engels / Turks / Arabisch op:

This information is available in English at:

Bu bilgiyi Türkçe olarak şu internet sitesinde okuyabilirsiniz:

يمكنكم قراءة هذه المعلومات باللغة العربية على الموقع:

www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl/vertalingen

Deze folder is tot stand gekomen in samenwerking met:

bevolkingsonderzoek

Voor vroegge opsporing van kanker

Nederlands
Huisartsen
Genootschap

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR
OBSTETRIE & GYNAECOLOGIE

Nederlandsche Vereniging
voor Geneeskundige Kanker

NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
PATHOLOGIE

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

Januari 2020

De zorg voor morgen begint vandaag